

POLONYA SOYKIRIM YASASI İLE İLGİLİ ÇİFTE STANDART

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2018 / 6

27.02.2018

Polonya geçtiğimiz günlerde Holokost inkârı ile ilgili bir yasa kabul etmiştir. Söz konusu yasa Holokost inkârını ve Holokost un önemsizleştirilmesini suç haline getirirken, Holokost un, Nazi mezaliminin Polonya hükümetine ve Polonya milletine mal edilecek şekilde betimlenmesini de yasaklamaktadır. Bilindiği üzere, Auschwitz ve Treblinka dâhil birçok kötü şöhretli Nazi toplama kampı Polonyanın 1939 da Nazi Almanyası tarafından işgal edilmesinden sonra bugünkü Polonya toprakları üzerinde kurulmuştur. Polonya yetkilileri ve Polonya kamuoyunun geniş kesimleri uzun süreden beri haklı olarak Polonya ölüm kampları, Polonyadaki kamplar şeklinde kullanılan terminolojiden rahatsızlık duymaktaydılar. Uluslararası medyaya göre, yukarıda söz konusu yasa, ☀□□□ kim gerçeklere aykırı olarak alenen Polonya milletini veya Polonya devletini Üçüncü Alman İmparatorluğu tarafından işlenen Nazi cürümlerinin sorumlusu veya suç ortağı olarak itham ederse, para veya üç yıla kadar hapis cezasına tabi olur hükmünü içermektedir. Ayrıca, her hangi bir kişi bu tür bir eylemi bir sanat çalışmasının veya bilimsel faaliyetin parçası olarak gerçekleştirmiş ise suç işlememiş olur ifadesi de yasaya eklenmiştir.[1]

Polonyalı yetkililer yasayı hakaret karşıtı yasa olarak nitelendirmektedirler. Bu bağlamda Washingtondaki Polonya Büyükelçisi aşağıdaki açıklamada bulunmuştur:

Bu yasanın Holokost un tartışılmasını veya karanlık zulüm günlerinin araştırılmasını önlediğini iddia edenler şu hususu dikkate almalıdır. Yasanın, Nazi Almanyasının işlediği suçlarda bireysel olarak iş birliği veya suç ortaklığı yapan Polonyalılara ilişkin acı veren örneklerin tartışılması veya çalışılması ile hiçbir ilgisi yoktur. Bilakis yasa, bir bütün olarak Polonya milletinin ve Polonya Devletinin başkalarının işlediği suçlardan sorumlu tutulamayacağını belirtmektedir. Ayrıca, akademik çalışma ve sanatsal anlatım bütünüyle yasanın kapsamı dışındadır.[2]

Söz konusu Polonya yasası belirli bir ölçüde uluslararası tepkiye neden olmuş, İsrail ve ABD yasayı eleştirmişlerdir. İsrail yasayı Holokost un inkârı olarak nitelendirmiştir. ABDde

de yukarıda belirtildiği gibi yasayı eleştirmiş, ABD yetkilileri yasayı değerlendirirken dikkat çeken şekilde serbest konuşma özgürlüğü üzerinde durmuşlardır. Örneğin ABD Dışişleri Bakanı Rex Tillerson söz konusu yasanın serbest konuşma ve akademik araştırma özgürlüğünü olumsuz biçimde etkileyeceğinden söz ederken, ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Heather Nauert yaptığı açıklamada Polonyayı, serbest konuşma ilkesine muhtemel etkisi ve etkin ortaklar olabilmemiz hususları ışığında yasayı yeniden değerlendirmeye davet ediyoruz şeklinde beyanda bulunmuştur.[3]

Polonya yasasını eleştirmek konusunda Fransa ilgi çekici biçimde ön sıralarda yer almıştır. Uluslararası basında Fransa Dışişleri Bakanı Jean-Yves Le Drianın BFM televizyonuna yaptığı açıklamada Bu yasa akılsızcadır. Tarihin yeniden yazılmasına kalkışılmamalıdır. Hiçbir şekilde iyi bir düşünce değildir. Yasanın geçmesine çalışılması kınanmalıdır. şeklinde konuştuğu bildirilmiştir. Fransa Dışişleri Bakanı, ABnin söz konusu yasa konusunda önlem alıp almayacağına dair bir soruyu, manevi baskı yeterli olacaktır şeklinde yanıtlamıştır. AB ise bu konu hakkında sessiz kalıyormuş gibi görünmektedir. Belçika internet gazetesi The Brussels Timesa göre, gazetenin Komisyonun Holokost yasası konusundaki tutumu hakkında soru yönelttiği bir Komisyon sözcüsü, Komisyon Başkan Yardımcısı Frans Timmermansın önceki bir basın toplantısında benzer bir soruya cevaben dikkat çekici biçimde belirttiği Özellikle yasa hakkında bir yorum yapamam. Ancak, tarihin yorumlanması tarihçilere bırakılmalıdır şeklindeki cevaba atıfta bulunmuştur. [4]

Bu bağlamda, Fransa Parlamentosunun 29 Ocak 2001 tarihinde Birinci Dünya Savaşının çalkantılı döneminde meydana gelen 1915 olaylarını soykırım olarak tanıyan bir yasa kabul ettiğinin hatırlanması gerekmektedir. Fransa 2011 yılında da yasa yoluyla 1915 olaylarının soykırım olarak nitelendirilmesinin reddinin veya sorgulanmasının suç sayılması teşebbüsünde bulunmuştur. Ancak bu konudaki kararın yürütülmesi, ifade özgürlüğünün ve iletişimin ihlali hususları dâhil kararın anayasa uygunluğuna karşı çıkılması nedeniyle Fransanın en üst mahkemesi olan Fransa Anayasa Konseyi tarafından 2012 yılında askıya alınmıştır. Buna ek olarak Fransa Anayasa Konseyi 8 Ocak 2016 tarihinde, Holokost un inkârını yasaklayan Gayssot Yasasını iptali istemi ile açılan bir dava hakkındaki kararını açıklamış, Holokost ile 1915 olaylarına ilişkin Ermenilerin iddiaları arasında açık bir ayrım yapmıştır.

Davayı açan kişi, yasanın, Holokost un inkârını suç saymasına karşılık, Fransada hukuken tanınmış Ermeni soykırımı veya benzer olayların inkârına herhangi bir ceza öngörmediği gerekçesiyle iptalini talep etmiştir. Davaya, Fransadaki Ermeni aktivistleri ile Fransadaki okul kitaplarından Ermeni soykırımı iddialarının çıkarılmasını talep eden bir Fransız-Türk örgütü olan Türk Tarih Eğitiminde Tarafsızlık Derneği (TTETD) de müdahil sıfatıyla katılmıştır. TTETD başvurusunda, Türkiyeyi Ermeni Soykırımı ile suçlayan 2001 tarihli yasanın hukuki temelden yoksun olduğu ve Fransa Anayasasını ihlal ettiği gerekçesiyle iptalini talep etmiştir. Bu konudaki kararında Fransa Anayasa Konseyi, uluslararası bir ceza mahkemesi tarafından tespit edilmiş suçların inkârının cezalandırılmasını öngörmesi nedeniyle Gayssot Yasasının, Fransa Anayasası ile çelişmediğine karar vermiştir. Bu bağlamda Anayasa Konseyi, bir fiilin soykırım olup olmadığının sadece yetkili bir mahkeme tarafından saptanabileceğini teyit etmiştir. Konseyin kararı, 2001 tarihinde kabul edilen

1915 olaylarını soykırım olarak tanımlayan yasanın olası etkilerini ve Ermeni Soykırımının reddini veya inkârını suç sayan yasaların geçirilme ihtimalini ortadan kaldırmıştır

Anayasa Konseyinin kararı, soykırım eyleminin (veya insanlığa karşı suçun) vuku bulup bulmadığına dair hakikati ancak yetkili mahkemenin belirleyebileceğini, ayrıca yasama organlarının ve hükümetlerin herhangi bir olayı soykırım olarak ilan edemeyeceklerini teyiden ortaya koymaktadır.[5]

Polonyanın Holokost yasası konusunda dile getirilen hususlar, bazı soykırım iddialarına ilişkin olarak önem taşıyan değerlendirmeleri ve yorumları ön plana çıkartmaktadır. Birincisi, Fransa Anayasa Konseyi kararında belirtildiği üzere, Holokost ile ilgili olarak suçun inkârının cezalandırılması yetkili uluslararası mahkeme kararlarına dayanmaktadır. Soykırım eylemi ancak yetkili bir mahkeme tarafından belirlenebilir. Sadece siyasi takdire bağlı olarak soykırım ilan etmek, yasama organlarının veya hükümetlerin yetkisinde olan bir husus değildir. Bu açıdan, Holokost inkârcılığının suç sayılarak cezalandırılması ile keyfi olarak dile getirilen soykırım iddialarına karşı çıkılması ve sorgulanması arasında net bir hukuki fark bulunmaktadır. İkincisi, yetkili mahkeme kararları ışığında, Holokost açısından serbest konuşma hürriyetinin geçerli olduğundan söz edilemez. Holokost a karşı konuşulması serbest konuşma hakkı değil nefret söylemi olarak telakki edilebilir. Buna karşılık serbest konuşma hakkı, ifade hürriyeti ve araştırma hakkı, asılsız iddialara, hakaretlere, haksız nitelendirmelere karşı çıkanlar için temel hak niteliğindedir.

Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Frans Tindermannsa atfedilen tarihin yorumlanması tarihçilere bırakılmalıdır şeklindeki ifade, bu konudaki bir diğer önemli değerlendirmedir. Şüphesiz, bu çok akilce ve adil bir öneridir. Soykırım gibi bir suçlama konusunda hüküm vermek siyasi mülahazaların insafına terk edilmemelidir. Parlamentolar mahkemelerin yerini alıp, bu konuda hüküm vermemelidir. Aynı şekilde, parlamentolar ve siyasi kurumlar yasalarla tarihi siyasi hale getirmemelidir.

Bu noktada, Avrupa Birliği'nin tarihi sorunlarla ilgili olarak Polonya gibi ülkelere çağrıda bulunmadan önce kendisine bakması lazım geldiğinin belirtilmesi gerekir. Okuyucuların hatırlayacağı üzere, AB'nin kendi kurumlarından biri olan, üyeleri kendilerini tarihçi yerine koyan Avrupa Parlamentosu 2015 yılında 1915 olaylarını soykırım olarak kabul eden bir karar kabul etmiştir. AB Polonya'ya tarihin yorumlanması konusunda nasıl hareket edeceği hususunda tavsiyede bulunurken, esasında kendi kurumları bu tavsiye ile çelişen şekilde hareket etmektedirler.

Frans Timmermansın yukarıda belirtilen sözlerine dönersek, bu sözlerin geçtiğimiz günlerde Fransadaki Ermeni Örgütleri Eşgüdüm Konseyinin yemeğinde Ermeni Soykırımını Anma Gününü takvime alma sözü veren Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macrona iletilmesi yerinde olacaktır.[6] Fransa Cumhurbaşkanının bunun yanı sıra Ermeni soykırımının tanınması mücadelesinin aynı zamanda soykırımın inkârıyla mücadeleden geçtiğini söylediği de bildirilmektedir.[7] Fransa Cumhurbaşkanının Fransa Anayasa Konseyinin kararlarına karşı çıkmanın yanı sıra, kendi değer yargılarına göre tarihi yeniden yazmaya niyetli olduğu anlaşılmaktadır. Esasında, kendi siyasilerinin bu konudaki davranışına bakıldığında, Fransanın Polonyaya eleştiri yöneltmeye çok fazla hakkı bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, bu analizin amacı, Polonya'nın ve Polonya ulusunun Holokost tartışmalarında ne şekilde nitelendirildiği konusunda Polonya'nın bir yasa çıkarmaya hakkı olup olmadığını ele almak değildir. Analizin temel amacı, AB veya Fransa gibi uluslararası aktörlerin, başkalarına eleştiri yöneltmeden önce kendi siyasetçilerinin siyasi amaçlarla tarihi sorunları nasıl eğip bükebildikleri hususuna bakmaları gerektiğine dikkat çekmektir.

[1] Poland Holocaust law: France criticises ill advised text, *BBC News*, 07 Şubat 2018, http://www.bbc.com/news/world-europe-42965904.

[2] Ambassador Piotr Wilczek in The National Interest, Embassy of the Republic of Poland in Washington, D.C., 16 Şubat 2018, http://www.washington.mfa.gov.pl/en/news/ambassador_piotr_wilczek_in_the_national_interest.

[3] Isabel Kershner, Israel Slams Baseless Holocaust Legislation in Poland, *New York Times* , 27 Ocak 2018, https://www.nytimes.com/2018/01/27/world/middleeast/poland-holocaust-law-israel.html; Eric Cortellessa, Washington warns Holocaust bill could hurt relations with Poland, *The Times of Israel*, 21 Şubat 2018, https://www.timesofisrael.com/washington-warns-holocaust-bill-could-hurt-relations-with-poland/.

[4] France Blasts Poland for Holocaust Law: You Should Not Rewrite History, *Sputnik News* , 02 Temmuz 2018, https://sputniknews.com/europe/201802071061428765-france-poland-holocaust-law/; Polish Holocaust law meets soft response by EU, *Brussels Times*, 06 Şubat 2018, http://www.brusselstimes.com/eu-affairs/10261/polish-holocaust-law-meets-soft-response-by-eu.

[5] Turgut Kerem Tuncel, ed., Conference Titled An Assessment of Armenian Claims in Light of the Verdicts of the Constitutional Council of France and the ECtHR, içinde *Center For Eurasian 2016 Annual Report*, çev. Ali Murat Taşkent (Ankara: Center For Eurasian Studies, 2017).

[6] Macron pledges to add Armenian Genocide Commemoration Day to French calendar, *Public Radio of Armenia*, 31 Ocak 2018, http://www.armradio.am/en/2018/01/31/macron-pledges-to-add-armenian-genocide-commemoration-day-to-french-calendar/.

[7] Macron Ermeni dosyasını açıyor, *Deutche Welle*, 31 Ocak 2018, Europe baskı, http://www.dw.com/tr/macron-ermeni-dosyas%C4%B1n%C4%B1-a%C3%A7%C4%B1yor/a-42384001.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "POLONYA SOYKIRIM YASASI İLE İLGİLİ ÇİFTE STANDART." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2018 / 6. Şubat 27. Erişim Ekim 31, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Analiz/POLONYA-SOYKIRIM-YASASI-ILE-ILGILI-CIFTE-STANDART

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır